

Seat
No.

M.A. (Tabla) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Research Methodology in Music (230123105)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
 Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

12

- 1) संशोधनाची सुरुवात ---- होते.
 अ) संशोधन चालू केल्यापासून ब) विषय निवडीतून
 क) समस्येतून ड) हे सर्व
- 2) शोध ही ---- चालणारी प्रक्रिया आहे.
 अ) एकदाच ब) पुन्हा पुन्हा
 क) अ व ब दोन्ही ड) यापैकी नाही
- 3) M.A व M.Phil स्तरावर लिहील्या जाणाऱ्या प्रबंधाना ---- म्हणतात.
 अ) निबंध ब) प्रबंध
 क) लघुशोध प्रबंध ड) शोधप्रबंध
- 4) योग्य क्रम लावा
 A) परीकल्पना
 B) निष्कर्ष
 C) आँकडे एकत्रीत करणे
 D) स्थाई अध्याय
 अ) ABCD ब) ACDB
 क) BCDA ड) DABC
- 5) परीकल्पना या शब्दाचा अर्थ ---- आहे.
 अ) उपकल्पना ब) अप्वेषण
 क) अ व ब दोन्ही ड) हे नाही
- 6) शोधनातून मिळालेले ज्ञान ---- आहे.
 अ) क्रमबद्ध ब) उद्देशपूर्ण
 क) वैध्य व विश्वसनीय ड) हे सर्व
- 7) चूक की बरोबर ते लिहा.
 X) संशोधनामध्ये माहिती संकलन, व्यवस्थापन, विप्लेषण यावरून निष्कर्ष काढला जातो.
 Y) परीकल्पना हा संशोधनाचा शेवटचा टप्पा आहे.
 अ) X बरोबर, Y चूक ब) Y बरोबर, X चूक
 क) X बरोबर, Y बरोबर ड) X चूक, Y चूक

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Books of Review (230123104)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023
 Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

06

- 1) वादय संगीतात समीक्षा ही ---- व ---- यांच्यातील दुवा असते.
 अ) वादक कलाकार व रसीक
 ब) गायक कलाकार व रसीक
 क) गायक कलाकार व वादक कलाकार
 ड) यापैकी नाही
- 2) समीक्षा म्हणजेच ----.
 अ) समालोचन
 ब) पुनरावलोकन
 क) टिका
 ड) हे सर्व
- 3) तबला व पखवाज या वादयातील हे समान मात्रेचे ताल नाहीत.
 अ) चौताल, एकताल
 ब) रूपक, तेवरा
 क) धमार, झुमरा
 ड) सवारी, मत्त
- 4) आधुनिक काळात शास्त्रीय संगीतात समीक्षा ---- यांच्या लिखाणातून आली.
 अ) पं. पलुस्कर
 ब) पं. भातखंडे
 क) पं. कुमार गंधर्व
 ड) पं. जितेंद्र अभिषेकी
- 5) तबला या ग्रंथामध्ये तबला या वादयाचे पितासाज वादय म्हणून ---- या वादयाचा उल्लेख आढळतो.
 अ) पखवाज
 ब) नाल
 क) भूमीदुदुंभी
 ड) तबला
- 6) "धागेनाघिटघिट धागेनतिंनाकीना" हा बोलसमुह ---- या जातीतील आहे.
 अ) तिस्त्र जाती
 ब) मिस्त्र जाती
 क) संकीर्ण जाती
 ड) खंड जाती

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

06

- अ) 'तबला' या ग्रंथातील फरूखाबाद घराणे/अबान मिस्त्री यांच्या ग्रंथातील पं नाना पानसे घराणे याविषयी माहिती लिहा.
- ब) डॉ. अबान मिस्त्री/पं. अरविंद मुळगावकर यांच्या ग्रंथातील 'रेला' या रचनाप्रकाराची उदाहरणासह माहिती लिहा. (दोनपल्ले, तिहाई)
- क) पं. अरविंद मुळगावकर यांच्या ग्रंथातील ताल त्रिताल परण/डॉ.अबान मिस्त्री यांच्या ग्रंथातील एक चौताल परण लिपीबद्ध करा. (भातखंडे पद्धतीनुसार)
- ड) उं. अमीर हुसेन खाँ/पं. पुरुषोत्तमदास पखावजी यांचेविषयी माहिती लिहा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा

06

- अ) तबला/पखवाज यांमधील जुन्या व नव्या शिक्षण पद्धती यावर सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

12

- अ) तबला/पखवाज यांचे महत्व तसेच साथसंगतीतील स्थान व वापर या विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
- ब) डॉ. अबान मिस्त्री/पं. अरविंद मुळगावकर यांचे सांगीतिक क्षेत्रातील कार्याचा आढावा लिहा.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Tabla) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History of Tabla / Pakhavaj (MA21102)/ (MA2221102)**

Day & Date: Friday, 05-01-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) 'संगीत जगतातील विख्यात कलावंत उस्ताद अहमदजान थिरकवाँ हे ---- वादक होते.
अ) तबला
ब) सतार
क) मृदंगम
ड) वीणा
- 2) पखवाज हे ---- वाद्य आहे.
अ) एकमुखी
ब) द्विमुखी
क) बहुमुखी
ड) संमुखी
- 3) खालीलपैकी ---- या वाद्याची रचना जवळपास तबल्यासारखीच असल्याने तबला या वाद्याचेच सुधारित रूप आहे असे काही विद्वानांचे मत आहे.
अ) ढोल
ब) नगारा
क) संबळ
ड) ढोलकी
- 4) तबला या वाद्याच्या इतिहासाबाबत महत्त्वपूर्ण माहिती असणारा ग्रंथ 'बृहद्देशी' चे लेखक कोण?
अ) मतंग
ब) नारद
क) शारंगदेव
ड) स्वाती मुनी
- 5) तबला या वाद्याचे मुख्य चाटी, लव आणि ---- यांनी बनलेले असते.
अ) माती
ब) धातु
क) शाई
ड) रबर
- 6) तबला, पखवाज, मृदंग हे वाद्य ---- वाद्यप्रकारात येतात.
अ) सुषीर
ब) तत्
क) अवनद्ध
ड) वायु
- 7) ---- हा त्रिपुष्कराचा एक भाग आहे.
अ) अतोद्य
ब) पटह
क) पणव
ड) आलिंग्य
- 8) ---- हा तबला वादनाचा आद्य/मुळ घराणा आहे.
अ) दिल्ली
ब) बनारस
क) पंजाब
ड) लखनऊ
- 9) पं. किशन महाराज ---- वादक होते.
अ) सरोद
ब) घटम्
क) सतार
ड) तबला

- 10) त्रिपुष्कराच्या कोणत्या दोन भागांपासून तबला या वाद्याची निर्मिती झाली?
 अ) आंकिक व आलिंग्य ब) उर्ध्वक व आलिंग्य
 क) आलिंग्य व आंकिक ड) यापैकी नाही
- 11) 'तब्ल' हा शब्द मुळतः कोणत्या भाषेतील आहे?
 अ) आफ्रिकन ब) रशियन
 क) फ्रेंच ड) अरेबियन
- 12) 'टेबुल' या मुळतः कोणत्या भाषेतील शब्द आहे?
 अ) लॅटिन ब) अरब
 क) फ्रेंच ड) फारसी
- 13) 'बासरी हे ---- वाद्य आहे.
 अ) सुषीर ब) घन
 क) तंतु ड) अवनद्ध
- 14) त्रिपुष्कर हे वाद्य ---- पासून बनवले गेले.
 अ) लोखंड ब) दगड
 क) माती ड) काच
- 15) तबला अनुक्रमे मेसोपोटेमियन, सिरीयन आणि ---- या तीन संस्कृतीतून भारतात अवतरला असे विद्वानांचे मत आहे.
 अ) रशियन ब) अरेबियन
 क) ख्रिस्तीयन ड) आफ्रिकन
- 16) शास्त्रीय तबलावादनाचे प्रमुख घराणे किती?
 अ) 5 ब) 8
 क) 7 ड) 6

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) तबल्याच्या इतिहासासंदर्भात कोणत्याही दोन विद्वानांनी मांडलेले विचार स्पष्ट करा.
 ब) वाद्याच्या उत्पत्ती संदर्भात प्राचीन धार्मिक लोक कथा/विचार
 क) गीतानुग व नृत्यानुग वादन
 ड) 'तब्ल' शब्दाचा अर्थ
 इ) तबला वादनाचे वर्ण
 ई) तबल्याची रचना

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) कोणत्याही दोन अवनद्ध वाद्यांचे शास्त्रीय संगीतातील महत्व स्पष्ट करा.
 ब) तबला या वाद्याची रचना सचीत्र स्पष्ट करा.
 क) तबला वादनातील कोणत्याही घराण्याविषयी माहिती द्या. (कोणताही एक घराणा)
 ड) 'वाद्य वर्गीकरण' या वर सोदाहरण माहिती द्या.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- अ) तबला या वाद्याची उपयोगिता या विषयाचे विस्तृत विवेचन करा.
- ब) प्राचीन ते आधुनिक काळामध्ये झालेले 'तबलावादनातील बदल' याविषयी सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- तबल्याचा इतिहास, उत्पत्ती विकास व उपयोगिता याविषयी विस्तृत विवेचन करा.

Seat
No.

**M.A. (Tabla) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History of Tabla / Pakhavaj (MA21102)/ (MA2221102)**

Day & Date: Friday, 05-01-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions**16**

- 1) The Legendary Artist Ustad Ahmadjaan thirkawa was _____ player.
 - a) Tabla
 - b) Sitar
 - c) Mridangam
 - d) Veena
- 2) Pakhawaj is _____ instrument.
 - a) Ekmukhi
 - b) Dwimukhi
 - c) Bahumukhi
 - d) Samukhi
- 3) Some of the scholar's opinion that Tabla is modified from this instrument as the composition of which of the following instrument is almost similar to Tabla _____.
 - a) Dhol
 - b) Nagara
 - c) Sambal
 - d) Dholki
- 4) Who is the author of the Book Brihaddeshi which has important information regarding Tabla?
 - a) Matang
 - b) Naarad
 - c) Sharangde
 - d) Swati Muni
- 5) The top layer of Tabla is made by chati, Lav and _____,
 - a) Soil
 - b) Metals
 - c) Syahi
 - d) Rubber
- 6) Tabla, Pakhawaj, Mridang are the instruments which comes under type of _____.
 - a) Sushir
 - b) Tat
 - c) Avanaddha
 - d) Vaayu
- 7) _____ is the part of Tripushkar.
 - a) Atodya
 - b) Patah
 - c) Panav
 - d) Aalingya
- 8) _____ is Main Gharana of Tabla.
 - a) Delhi
 - b) Banaras
 - c) Panjab
 - d) Lacknow
- 9) Pt. kishan Maharaj was _____ player.
 - a) Sarod
 - b) Ghatam
 - c) Sitar
 - d) Tabla
- 10) Tabla was made from which two parts of Tripushkar?
 - a) Aankik & Aalingya
 - b) Urdhwak & Aalingya
 - c) Alingya & Ankik
 - d) None of the above
- 11) What Language is the word 'Tabl' originally from?
 - a) Aafrican
 - b) Rashian
 - c) French
 - d) Arabian

- प्र.3 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) पं. पलुस्कर ताललिपी—गुण व दोष
ब) कोणत्याही 2 समान मात्रांच्या तालांची माहिती व त्यांची एकगुन व चौगुन (पं. भातखंडे ताललिपी)
क) अभ्यासक्रमातील कोणतेही 2 ताल व त्यांची दुगुन, चौगुन (पं. पलुस्कर ताललिपी)
ड) पं. भातखंडे ताललिपी—गुण व दोष
- प्र.4 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 16**
- अ) ताल तीनतालामध्ये पेशकार, 5 पलटे व तिहाई (पं. भातखंडे लिपी)
ब) ताल—तिलवाडा एकगुन, दुगुन, तिगुन, चौगुन (पं. पलुस्कर ताललिपी)
- प्र.5 पं. भातखंडे व पं. पलुस्कर ताललिपीचे तुलनात्मक अध्ययन करून एक—एक ठेका लिपीबद्ध करा. 16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Tabla) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Notation System of the Tal (MA21103)/ (MA2221103)**

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) In Paluskar Taal lipi, for indicating 'Taali' of which serial number is given?
 - a) Taali
 - b) Matra
 - c) Khand
 - d) None of above
- 2) For which matras of the following, there is no sign available in Pt. Paluskar Taal lipi?
 - a) 1/5 - 1/7
 - b) 1/3 - 1/6
 - c) 1/2 - 1/4
 - d) None of above
- 3) Taal Tilwada's Kal is on which matra?
 - a) 8
 - b) 9
 - c) 10
 - d) None of Above
- 4) As per Pt. Paluskar Taal lipi, on which matra the second Tali should be given?
 - a) Second
 - b) Sixth
 - c) Forth
 - d) None of Above
- 5) On which matra, there is the second Taali of Zhaptal?
 - a) Second
 - b) Third
 - c) Forth
 - d) Fifth
- 6) The sign is used for writing the syllables more than one in Pt. Bhatkhande Taal lipi this statement is True or False?
 - a) True
 - b) False
 - c) Both
 - d) Can't Explain
- 7) In which Taal lipi, the 'l' sign is given at the end of cycle?
 - a) Pt. Paluskar
 - b) Pt. Bhatkhande
 - c) Both
 - d) None of above
- 8) For writing the 4 syllables in 1 matra, which sign is used in Pt. Paluskar Taal lipi?
 - a) OO
 - b) U
 - c) ~
 - d)
- 9) In pt. Bhatkhande Taal lipi, 'l' sign is used at?
 - a) After every Matra
 - b) After every Khand
 - c) After a cycle
 - d) None of Above
- 10) According to Pt. Paluskar Taal lipi, which digit comes on third Taali of Tilwada?
 - a) 5
 - b) 9
 - c) 13
 - d) 3
- 11) In which Taal system, the serial number of 'Matra' is given at below of the Bol?
 - a) Pt. Bhatkhande
 - b) Pt. Paluskar
 - c) Both
 - d) None of above

- 10) ——— हा घराणा थापियाँ बाज म्हणुन ओळखला जातो.
 अ) लखनऊ ब) फरुखाबाद
 क) अजराडा ड) पंजाब
- 11) फरुखाबाद घराण्याचे संस्थापक कोण?
 अ) पं. रामसहाय ब) मोदु खाँ
 क) हाजी विलायत अली ड) यापैकी नाही
- 12) बनारस घराण्याने ——— बाजाचा स्वीकार केला.
 अ) बंद ब) खुला
 क) दोन्ही अ) आणि ब) ड) यापैकी नाही
- 13) 'चाला' कोणत्या घराण्यात वाजवला जातो?
 अ) दिल्ली ब) पंजाब
 क) लखनऊ ड) फरुखाबाद
- 14) तबला वादनातील प्रमुख घराणे किती?
 अ) 4 ब) 5
 क) 6 ड) 8
- 15) उ. झाकीर हुसैन कोणत्या घराण्याचे तबला वादक आहेत?
 अ) दिल्ली ब) लखनऊ
 क) बनारस ड) पंजाब
- 16) पं. किशन महाराज ——— घराण्याचे तबला वादक होते?
 अ) दिल्ली ब) बनारस
 क) लखनऊ ड) फरुखाबाद

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) खुल्या बाजाची वैशिष्ट्ये
 ब) दो उँगलीयाँ का बाज
 क) थापियाँ बाज
 ड) बनारस घराण्याचे कलावंत
 इ) बंद बाजाची वैशिष्ट्ये
 ई) कोणत्याही 5 घराण्यांची नावे व त्यांच्या संस्थापकांची नावे.

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) बनारस घराण्याचा एक आणि दिल्ली घराण्याचा एक कायदा तिहाई सहीत लिहा.
 ब) बंद बाज व खुला बाज यांतील साम्य व फरक स्पष्ट करा.
 क) फरुखाबाद घराण्याची वादनशैली या विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
 ड) अजराडा घराण्याचा एक कायदा 5 प्रकारा सहीत लिहा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

16

- अ) तबला वादनातील कोणत्याही दोन घराण्याचे तुलनात्मक अध्ययन करा.
 ब) लखनऊ घराण्याचा एक कायदा 5 प्रकार व तिहाई सहीत लिहा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

16

बाज आणि घराणा विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Introduction of Gharanas & Composition in Solo Tabla/Pakhavaj
(MA21107)/ (MA2221107)**

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) Who is the founder of Lakhnaw Gharana?
 - a) Pt. Ramsahay
 - b) Lala Bhawanidas
 - c) Miya Bakhshu
 - d) Haji Vilayat Ali
- 2) To play kayda without separating the part of khali and which is involved in main kayda this is the feature of _____ Gharana.
 - a) Banaras
 - b) Farukhabad
 - c) Ajarada
 - d) Delhi
- 3) The Village is the _____ village from which the Ajrada gharana derivative its name which is called Ajrada.
 - a) Surat-Gujrat
 - b) Jaypur-Raajasthan
 - c) Merath-Uttar Pradesh
 - d) None of these
- 4) Banaras Gharana accepted _____ Baaj.
 - a) Band
 - b) Khula
 - c) Both
 - d) None of these
- 5) Who is the founder of Delhi Gharana?
 - a) Pt. RamSahai
 - b) Modu Khan
 - c) Bhawanidas
 - d) Siddhar Khan
- 6) The feature which is 'lack of improvisatory compositions' is from which Gharana?
 - a) Delhi
 - b) Banaras
 - c) Ajrada
 - d) Panjab
- 7) Who is the founder of Ajrada Gharana?
 - a) Kallu Khan
 - b) Bakhshu Ji
 - c) Pt- Ramsahai
 - d) Lala Bhawanidas
- 8) Ustaad Allarakha belongs to _____ Gharana.
 - a) Panjab
 - b) Ajrada
 - c) Delhi
 - d) Lakhnaw gharana
- 9) 'Do ungliyon ka Baaj' / The Baaj uses two fingers is _____ Gharana.
 - a) Delhi
 - b) Banaras
 - c) Ajrada
 - d) Lakhnaw
- 10) _____ Gharana is known as Thapiya Baaj.
 - a) Lacknaw
 - b) Farukhabad
 - c) Ajarada
 - d) Panjab

- 10) तराणा काही प्रमाणात ---- तालात ही गायला जातो.
 अ) रूद्र ब) धमार
 क) तेवरा ड) एकताल
- 11) स्वतंत्रवादानामध्ये ---- वादकास प्रथम प्राधान्य असते.
 अ) नगमा ब) तानपुरा
 क) तबला ड) हार्मोनियम
- 12) 'कजरी' गीतप्रकार ---- तालात वाजवला जातो.
 अ) मत्त ब) रूद्र
 क) आडाचौताल ड) दादरा
- 13) खालीलपैकी कोणते वाद्य 'भजन' या गीतप्रकाराच्या साथीसाठी वाजवले जात नाही.
 अ) मंजिरा ब) टाळ
 क) चंग ड) एकतारी
- 14) ---- या गीतप्रकाराच्या शेवटी तीहाइ नंतर मुळ लयीत एक आवर्तन गाउन शेवट केला जातो.
 अ) कजरी ब) टप्पा
 क) चैती ड) दुमरी
- 15) ज्या गीत प्रकारात स्थायी, अंतरा, आलाप, तान, बोलतान अशा मार्गाने सादरीकरण केले जाते तो गीतप्रकार म्हणजे ----.
 अ) गझल ब) नाट्यगीत
 क) छोटा ख्याल ड) होरी
- 16) तंतुवाद्यांमध्ये साथसंगत करत असताना ---- करणे तबला वादकाचे कौशल्य मानले जाते.
 अ) पोषक ठेका ब) वादन क्षमता
 क) तिहायीचे अनुकरण ड) वरील सर्व

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) पोषक साथसंगत.
 ब) तंतुवाद्यातील गत व झाला यांना केली जाणारी साथसंगत.
 क) गझल ची साथसंगत.
 ड) नाट्यगीताची साथसंगत.
 इ) स्वतंत्र वादनातील द्रुत लयीत वाजणारे प्रकार.
 ई) स्वतंत्र वादनातील प्रस्तुती क्रम.

प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) उपशास्त्रीय गायनाची साथसंगत यावर सविस्तर चर्चा करा.
 ब) नृत्याची साथसंगत यावर सविस्तर चर्चा करा.
 क) स्वतंत्र वादनातील विलंबित व मध्य लयीतील वादन स्पष्ट करा.
 ड) द्रुत (छोटया ख्यालची साथसंगत) याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.4 सविस्तर उत्तरे लिहा. (2 पैकी 1)

16

अ) तंतु वाद्यांची साथसंगत यावर सविस्तर चर्चा करा.

ब) स्वतंत्रवादन व साथसंगत यांमधील साम्य, फरक, वादनवैशिष्ट्ये यांविषयी सविस्तर माहिती द्या.

प्र.5 सविस्तर उत्तर करा.

16

ब्रिटीश काळातील साथसंगत तसेच प्राचीन ते आधुनिक काळांमध्ये विद्वान कलावंतांनी साथसंगत व वादनामध्ये दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

- 11) _____ has the first priority in solo.
a) Nagma
b) Taanpura
c) Tabla
d) Harmonium
- 12) 'Kajri' song type is sung in _____ taal.
a) Matt
b) Rudra
c) Aadachautal
d) Dadra
- 13) Who among the following instrument is not played for accompany to song type Bhajan?
a) Manjira
b) Tala
c) Chang
d) Ektaari
- 14) At the end of _____ song type, after the tihai, one avartan is sung in the original laya.
a) Kajari
b) Tappa
c) Chaiti
d) Thumri
- 15) _____ is a song type in which the song is performed in the form of sthayi, antara, alaap, taan and boltan.
a) Gazal
b) Nattyagit
c) Chota khyal
d) Hori
- 16) A tabla player's skill is considered by performing _____ while accompanying the string instrument.
a) Useful Theka
b) Playing Ability
c) Simulation of Tihai
d) All of these

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) 16

- a) Useful / Important Accompaniment.
b) Accompaniment of gat and zala in string instruments.
c) Accompaniment of Gazal.
d) Accompaniment of Nattyageet.
e) Forms played with fast laya in the solo.
f) Sequence of presentation in solo.

Q.3 Write short answers. (Any Two) 16

- a) Discuss in detail the accompaniment light Vocal singing.
b) Discuss the accompaniment of Dance in detail.
c) Explain the Vilambit and Madhya laya in solo.
d) Write detailed information about Accompaniment with Chota khayal.

Q.4 Write detailed answers. (Any One) 16

- a) Discuss in detail the accompaniment of stringed instruments.
b) Give detailed information about the similarities and differences, instrumental features between solo and accompaniment.

Q.5 Describe in detail. 16

- a) Information of accompaniment with British period accompaniment as well as Ancient period.

- 9) 'परन' ही ---- रचना आहे.
 अ) पूर्वसंकल्पित
 ब) पखावज
 क) तबला
 ड) विस्तारक्षम
- 10) फरमाईशी चक्रदारामध्ये एकूण ---- 'धा' असतात.
 अ) 14
 ब) 27
 क) 3
 ड) 9
- 11) खालीलपैकी कोणता 'गती' चा प्रकार नाही?
 अ) नौहक्का
 ब) तिहाई गत
 क) सीधी गत
 ड) मंझधार
- 12) खालीलपैकी कोणती लयकारी पं. पलुस्कर ताललिपीत लिहिता येत नाही?
 अ) कुआड
 ब) आड
 क) बिआड
 ड) वक्र
- 13) फरमाईशी चक्रदारामध्ये दुसऱ्या आवर्तनातील ---- 'धा' समेवर येतो.
 अ) दुसरा
 ब) चौथा
 क) नववा
 ड) पाचवा
- 14) पं. पलुस्कर ताललिपीमध्ये '०' या चिन्हाचे दुगुनीत कोणत्या चिन्हात रूपांतर होते?
 अ) ००
 ब) ~
 क) U
 ड) चिन्ह नाही
- 15) खालीलपैकी कोणता अविस्तारक्षम रचनाप्रकार आहे?
 अ) तिहाई
 ब) रेला
 क) कायदा
 ड) रौ
- 16) लिहिण्याकरता सुलभ ताललिपी पध्दती कोणती?
 अ) पं. पलुस्कर
 ब) दोन्ही
 क) पं. भातखंडे
 ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) पं. पलुस्कर ताललिपी-गुण
 ब) पं. भातखंडे ताललिपी-दोष
 क) कोणत्याही तालात- एक फरमाईशी चक्रदार (पं. भातखंडे)
 ड) कोणत्याही तालात- एक तुकडा (पं. पलुस्कर ताललिपी)
 इ) मुखडा व मोहरा
 ई) फरमाईशी चक्रदार व कमाली चक्रदार

- प्र.3** खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **16**
- अ) पं. पलुस्कर ताललिपी माहिती व दोष लिहा.
ब) ताल-पंजाबी (तिगुन व चौगुन) – पं. पलुस्कर लिपी
क) तबलावादनामध्ये ताललिपींचे महत्व विशद करा.
ड) कोणत्याही दोन पूर्वसंकल्पित रचना – पं पलुस्कर लिपी
इ) अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका तालात खंड जाती कायदा (3 पलटे व तिहाई) लिपीबध्द करा.
ई) फरूखाबाद पेशकार-3 पलटे व तिहाई माहितीसहीत लिहा.
- प्र.4** खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **16**
- पं. भातखंडे व पं. पलुस्कर ताललिपीचे सोदाहरण विस्तृत अध्ययन करा.
किंवा
'झुमरा' तालाची एकगुन, दुगुन, तिगुन व चौगुन (पं. पलुस्कर ताललिपीमध्ये) लिहा.
- प्र.5** कोणत्याही घराण्यांच्या चार पारंपारिक बंदीशी लिपीबध्द करा. (घराणे व विद्वानांच्या नावासहीत) **16**

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Tabla) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Notation System of Compositions in Tabla / Pakhavaj (MA2221203)**

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions**16**

- 1) Which of the following matra can not be written in pt. Paluskar Lipi?
 - a) 1
 - b) $\frac{1}{2}$
 - c) $\frac{1}{3}$
 - d) None of these
- 2) For indicating 'Tali' in pt. Bhatkhande lipi, the serial number of _____ is given.
 - a) Syllable
 - b) Matra
 - c) Khand
 - d) Tali
- 3) 'दीगदीनागिन' syllable played in _____ Jati.
 - a) Barabar
 - b) Aad
 - c) Tistra
 - d) Khand
- 4) In which lipi, the sign 'l' comes at the end of every khand.
 - a) Pt- Paluskar
 - b) Pt. Bhatkhande
 - c) In Both
 - d) None of these
- 5) The total time period (matra) of bol in pt. Paluskar lipi will be _____.
 - a) 2 Matras
 - b) 3 Matras
 - c) 1 Matra
 - d) $\frac{1}{2}$ Matras
- 6) Which is the Notation system from following?
 - a) Pt. Bhatkhande
 - b) Pt. Ravindra sangeet
 - c) Pt. Gunidas
 - d) None of these
- 7) '˘' sign indicates _____ matra.
 - a) $\frac{1}{2}$
 - b) $\frac{1}{3}$
 - c) $\frac{1}{4}$
 - d) Tigun
- 8) Which form can not be without Tihai?
 - a) Gat
 - b) Tukda
 - c) Mohara
 - d) Laggi
- 9) 'Paran' is _____ form.
 - a) Pro-composed
 - b) Pakhawaj
 - c) Tabla
 - d) Expandable
- 10) In Farmaishi Chakradhar, the total 'धा' 'Dha' are _____.
 - a) 14
 - b) 27
 - c) 3
 - d) 9

- 10) 'नगारा' हे ---- वाद्य आहे.
 अ) अवनद्ध ब) तंतु
 क) सुषीर ड) घन
- 11) भारतीय संगीत वाद्य या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) डॉ. लालमणि मिश्र ब) पं. अरविंद मुळगांवकर
 क) डॉ. आबान मिस्त्री ड) योगमाया शुक्ल
- 12) 'पाणविक' म्हणजे ---- वाद्य वादन करणारे कलावंत?
 अ) त्रिपुष्कर ब) दर्दर
 क) पटह ड) पणव
- 13) 'ढोलकी' हे ---- वाद्य आहे.
 अ) सुषीर ब) अवनद्ध
 क) घन ड) तंतू
- 14) 'मृदंगाची लांबी' पखावजाच्या तुलनेत ---- असते.
 अ) कमी ब) जास्त
 क) सारखीच ड) यापैकी नाही
- 15) पं. आनिंदो चटर्जी हे ---- वादक आहेत.
 अ) पखवाज ब) सतार
 क) सरोद ड) तबला
- 16) पखवाज हे वाद्य ---- पासून बनवले जाते.
 अ) लोखंड ब) दगड
 क) लाकूड ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) अर्धगोपुच्छाकृति, अर्धहरितकी, पुर्ण गोलाकार व चक्राकृती वाद्यांची माहिती द्या.
 (उदाहरणासह)
- ब) लोकसंगीतामध्ये आणि सुगम संगीतामध्ये अवनद्ध वाद्य व त्यांची उपयुक्तता स्पष्ट करा.
- क) मृदंग (मृद+अंग) व पखावज याविषयी माहिती लिहा.
- ड) 'अवनद्ध' शब्द उत्पत्ती विषयी माहिती लिहा.
- इ) 'तबला' शब्द उत्पत्ती याविषयी माहिती द्या.
- ई) तबल्याच्या किंवा इतर अवनद्ध वाद्यांच्या उत्पत्ती संदर्भात काही विद्वानाचे विचार व मत स्पष्ट करा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी दोन)

16

- अ) रज्जुहीन वाद्य, रज्जुयुक्त वाद्य, ध्वनीपरिवर्तनीय ध्वनीअपरिवर्तनीय वाद्य, धातुयुक्त, गठठेयुक्त अवनद्ध वाद्य याविषयी सखोल माहिती द्या.
- ब) वाद्यांच्या विविध आकृती विषयी माहिती द्या.
- क) ढोलक वादक खबबे हुसैन खाँ यांचे तबला किंवा इतर अवनद्ध वाद्यांबाबतीत व त्याच्या उगमाबाबतीत विचार स्पष्ट करा.
- ड) प्राचीन 8 शिलालेख, ज्यामध्ये वाद्यांच्या उत्पत्ती संदर्भात माहिती आहे, त्यांचे स्थान व त्या शिलालेखविषयी माहिती द्या.

- प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. (2 पैकी 1) 16
- अ) प्राचीन अवगत किंवा उन्नत अवनद्ध वाद्यांविषयी माहिती दया.
- ब) आधुनिक उन्नत, प्रगत अवनद्ध वाद्यांविषयी माहिती दया.
- प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न. 16
- अवनद्ध वाद्यांचा उगम, उत्तपत्ती, विकास व पार्श्वभुमी इ. विषयी सखोल माहिती दया.

- 11) Who is the writer of 'Bharatiya Sangeet Vadya'?
- a) Dr. Laalmani Mishra b) Pt. Arvind Mulgavkar
c) Dr. Aaban Mistri d) Dr. Yogmaya Shukla
- 12) 'Paanvik' means the Artist who plays _____ instrument.
- a) Tripushkar b) Dardar
c) Patah d) Panav
- 13) 'Dholki' is _____ Instrument.
- a) Sushir b) Avanaddha
c) Ghan d) String
- 14) Length of Mridanga compared to pakhawaj is _____.
- a) Short b) More
c) Same d) None of the above
- 15) Pt. Anindo Chatarji is _____ player.
- a) Pakhawaj b) Satar
c) Sarod d) Tabla
- 16) 'Pakhawaj' is made from _____.
- a) Iron b) Stone
c) Wood d) None of the above

Q.2 Answer short answers. (Any 4 out of 6)**16**

- a) Ardhgopuchhakriti, ArdhaHaritaki, Purna Golakar, Chakrakriti Instruments. Give the details of this all Instruments with examples.
- b) Give the Details of percussion Instruments which used in folk music and Light music.
- c) Give the Details about Mridanga (Mrid+Ang) and Pankhawaj.
- d) Give the Information about 'Avanaddha' word produced.
- e) Give the Information about 'Tabla' word produced,
- f) Give the Detail's & information about thinking of thinkers or legends about Tabla History or History of other percussion Instruments.

Q.3 Answer in details. (Any 2 out of 4)**16**

- a) Give the Detail Information about Rajjuyukt, Rajjuhin Vadya (Instruments) Dhwanipari vartaniy Vadya (instruments) Dhwani Aprarivartaniy, Dhatuyukta, Gattheyukt Avanaddha Vadya.
- b) Give the Details about 'Aakruti' of percussion Instruments.
- c) Give the Detail Information about thinking of famous Dholak player khabbe Hussain khan about Tabla or History of other percussion Instruments.
- d) Give the information about 8 sculptures/stone craft/inscription which mentioned the History of percussion Instruments.

Q.4 Answer in detail (Any 1 out of 2)**16**

- a) Give the Details of Ancient Advanced percussion Instruments in Depth.
- b) Give the Details of modern percussion Instruments in modern period in Depth.

Q.5 Answer in detail answer.**16**

Give the detail information about, History, Origin and Development of percussion Instruments.

- 9) गायन आणि नृत्य या दोन्हींच्या साथीसाठी वाजवल्या जाणाऱ्या वादयांना प्राचीन काळी —— असे संबोधले जायचे.
 अ) नृत्यानुग
 ब) शुष्क
 क) गीतानुग
 ड) द्वयानुग
- 10) तबल्याच्या बनावटीमध्ये तबल्याला आधुनिक रूप देण्याचे श्रेय —— या कलाकारास दिले जाते.
 अ) मुनीर खाँ
 ब) सिद्धार्थ खाँ
 क) कल्लू खाँ
 ड) अमिर हुसेन खाँ
- 11) मध्ययुगीन काळात तबल्याला आधुनिक रूप देण्यासाठी तबल्याच्या बनावटीमध्ये कोणते बदल केले गेले.
 अ) दोरी ऐवजी वादी
 ब) गठ्ठे
 क) कणिक ऐवजी शाई
 ड) हे सर्व
- 12) युद्ध प्रसंगी वापरली जाणारी अवनध्द वादये.
 अ) तुतारी
 ब) शंख
 क) नगारा
 ड) झांज
- 13) पखवाज हे —— कडील अवनध्द वादय आहे.
 अ) पश्चिमे
 ब) उत्तरे
 क) दक्षिणे
 ड) पूर्वे
- 14) तबले कि पुरानी बंदिरो हा ग्रंथ —— यांनी लिहिला.
 अ) सुधीर माईणकर
 ब) सुरेश तळवलकर
 क) सुरेश देशपांडे
 ड) सुरेश मुळगावकर
- 15) प्राचीन दंत कथानुसार सर्वात प्रथम वापरले गेलेले अवनध्द वादय.
 अ) दुर्दर
 ब) पणव
 क) भुमी दुंदुभी
 ड) मृदंग
- 16) बृहद्देशी हा ग्रंथ —— या ऋषींनी लिहिला.
 अ) भरत
 ब) शारंग
 क) मतंग
 ड) अहोबल

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

- अ) भुमी दुंदुभी
 ब) ढोलक
 क) त्रिपुष्कर वादय
 ड) अवनध्द वादय
 इ) पणव
 ई) मृदंग

- प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 16**
- अ) तबला वादयाचे सचित्र वर्णन लिहा.
ब) युद्ध प्रसंगी वापरल्या जाणाऱ्या वादयांची सविस्तर माहीती लिहा.
क) तबला या वादयाला आधुनिक रूप देण्यासाठी जे बदल केले गेले, याविषयी सविस्तर माहीती लिहा.
ड) द्विमुखी वादय म्हणजे काय? तसेच, द्विमुखी वादयांची उदाहरणे लिहा.
इ) अवनध्द या शब्दाच्या उत्पत्ती बाबत माहीती लिहा.
ई) लोक संगीत प्रकारासाठी वापरल्या जाणाऱ्या ढोल या वादयाच्या प्रकारांची माहीती लिहा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- अ) भारतीय वादयांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
ब) तबला वादनातील बाज म्हणजे काय? व त्यांची सविस्तर माहीती लिहा.
- प्र.5 तबला वादयाच्या इतिहास व त्यासंबंधित समिक्षा लिहा. 16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History of Percussion Instruments (MA21301) / (MA2221302)**

Day & Date: Friday, 05-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions:

16

- 1) Which type of instrument is a cymbal.

a) Iron Instrument	b) Wind Instrument
c) Ghana Vadya	d) String Instrument
- 2) _____ is wind instrument.

a) Sarod	b) Veena
c) Dilruba	d) Shahanai
- 3) Which of the following instruments is not a two-faced instrument.

a) Naal	b) Dholak
c) Pakhawaj	d) Tabla
- 4) Author of Natyashastra.

a) Bharat	b) Haridas
c) Vasant	d) Matang
- 5) How many subtypes of string instruments are there?

a) One	b) Three
c) Four	d) Two
- 6) Sarangi is a type of musical instrument.

a) Wind Instrument	b) String Instrument
c) Vitat Vadya	d) Ghana Vadya
- 7) Which percussion instrument is made from a log of wood?

a) Bhumi Dudumbhi	b) Tasha
c) Tabla	d) Stringed Instruments
- 8) Avanaddha Vadya of the South.

a) Pakhawaj	b) Mridangam
c) Tabla	d) Mridang
- 9) In ancient times the instruments played to accompaniment of singing and dancing were called _____.

a) Nrutyange	b) Shushka
c) Geetange	d) Dvayanuga
- 10) The credit of giving a modern look in the making of tabla is given to this artist.

a) Munir Kha	b) Siddharth Kha
c) Kallu Kha	d) Amir Hussin Kha
- 11) What changes were made in structure of table during the medieval period.

a) Doori Instead of Vadi	b) Gattha
c) Aata instead of shaai	d) All of this above

Seat
No.

**M.A. (Tabla) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Research Methodology in Music (MA21302) / (MA2221303)**

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

16

- 1) शोध प्रक्रियेतील माहिती संकलनास ---- म्हणतात.
अ) माहिती गोळा करणे ब) पुरावे शोधने
क) तथ्य संकलन करणे ड) यापैकी नाही
- 2) ---- ह्या संशोधन पध्दती आहेत.
अ) ऐतिहासिक संशोधन ब) व्यक्तीवृत्त संशोधन
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही
- 3) संशोधन पध्दतीमध्ये ---- महत्त्व दिले जात नाही.
अ) भावनात्मक ब) व्यक्तीगत
क) यापैकी अ ड) हे सर्व
- 4) शोधप्रबंधाच्या अंतीम टप्प्यास ---- म्हणतात.
अ) परीकल्पना ब) विश्लेषण
क) उपकल्पना ड) निष्कर्ष
- 5) ---- ही शोधाची पहिली आवश्यकता आहे.
अ) मौलीकता ब) समस्या
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही
- 6) एखादया गटाचे, समुदायाचे अथवा संस्थेचे सांगोपांग व परीपूर्ण अध्ययन करणे यास ---- म्हणतात.
अ) ऐतिहासिक अध्ययन ब) अंतर्वस्तु अध्ययन
क) व्यक्तीवृत्त अध्ययन ड) यापैकी नाही
- 7) धारणात्मक शोधपध्दतीला ---- म्हणतात.
अ) व्यक्तीगत ब) सोपाधी शोध
क) तुलनात्मक ड) अनुभवात्मक
- 8) ---- ही शोधाची रूपे आहेत.
अ) सोपाधी शोध ब) निरोपाधी शोध
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) फक्त अ

- 9) संशोधन पध्दतीतील दुय्यम स्त्रोतांमध्ये ——— येतात.
 अ) सार्वजनिक दस्त ब) पॅनल
 क) प्रश्नावली ड) मुलाखत
- 10) ——— हा संशोधनाचा मुख्यहेतु असतो.
 अ) माहिती मांडणे ब) माहिती प्रदर्शित करणे
 क) सत्यदर्शन ड) यापैकी नाही
- 11) चूक की बरोबर ते लिहा.
 1) संशोधनाची सुरुवात समस्येपासून होते.
 2) संशोधन ही पुन्हा-पुन्हा चालणारी प्रक्रिया आहे.
 अ) 1 व 2 दोन्ही चूक ब) 1 व 2 दोन्ही बरोबर
 क) 1 बरोबर 2 चूक ड) 2 बरोबर 1 चूक
- 12) ——— ही संशोधनाची मुलभूत तत्वे आहेत.
 अ) वस्तुनिष्ठता ब) सामान्यकरण
 क) व्यवस्थीकरण ड) हे सर्व
- 13) सामाजिक संशोधन हे ——— असते.
 अ) समाजाभिमुख ब) व्यवहारापयोगी
 क) समस्या निराकरण करणारे ड) हे सर्व
- 14) तथ्य संकलनासाठी ——— वापरता येतात.
 अ) प्राथमिक स्त्रोत ब) दुय्यम स्त्रोत
 क) अ) व ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही
- 15) जुन्या प्रबंधांच्या अभ्यासासाठी ——— या वेबसाईटचा वापर केला जातो.
 अ) शोधगंगा ब) जुने शोध
 क) शोधविदयापीठ ड) यापैकी नाही
- 16) एक संशोधक पुर्वीच्या संशोधन लेखातील माहिती वापरून नविन संशोधन लेख लिहितो हे ——— आहे.
 अ) नैतिक ब) अनैतिक
 क) मान्य ड) अमान्य

प्र.2 टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

- अ) तळटीप
 ब) प्रश्नावली
 क) माहिती संकलन प्राथमिक स्त्रोत
 ड) तुलनात्मक संशोधन पध्दती
 इ) प्रयोगात्मक शोध पध्दती
 ई) निष्कर्ष

16

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) संगीतातील संशोधनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- ब) आदर्श संशोधकाचे गुण लिहा.
- क) शोधपत्रातील टप्पे लिहा.
- ड) कोणत्याही दोन संशोधन पध्दतींची माहिती लिहा.
- इ) परिकल्पना म्हणजे काय?
- ई) संदर्भ सुची

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

16

अ) संशोधन म्हणजे काय व संशोधनाचे प्रकार लिहा.

किंवा

ब) विश्वविद्यालयीन स्तरावरील संगीतातील शोध व समस्यांची माहिती लिहा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

अमीर हुसेन खाँ/पं. नाना पानसे यांच्या सांगितीक योगदानाची माहिती लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Research Methodology in Music (MA21302) / (MA2221303)**

Day & Date: Sunday, 07-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) Information collection in the Research process _____ is called as
 - a) Gathering of information
 - b) Collection of data
 - c) Finding evidence
 - d) None of above
- 2) _____ These are research methods.
 - a) Historical method
 - b) Person news method
 - c) Both A & B
 - d) None of above
- 3) In the Research methodology importance is not given to _____.
 - a) Emotional
 - b) Individual
 - c) Only A
 - d) All of above
- 4) The final stage of Dissertation is called as _____.
 - a) Hypothesis
 - b) Analysis
 - c) Subhypothesis
 - d) Conclusion
- 5) _____ this is first requirement of research.
 - a) Originality
 - b) Problem
 - c) Both A & B
 - d) Only A
- 6) The study of groups, community or organization is called as _____.
 - a) Historical study
 - b) Content Study
 - c) Personality Study
 - d) None of these
- 7) Perceptual Research method is called as _____.
 - a) Individual Method
 - b) Sophisticated Method
 - c) Comparative Method
 - d) Experiential Method
- 8) In duyam sources in research methodology coming _____.
 - a) General data
 - b) Panel
 - c) Questionnaire
 - d) Interview
- 9) _____ these are forms of research.
 - a) Sopadhi search
 - b) Absolute Search
 - c) A & B
 - d) A only
- 10) _____ this is main objective of Research.
 - a) Information presentation
 - b) Display of information
 - c) Satya darshan
 - d) None of these
- 11) Write right of wrong.
 - 1) Research begins with a problem
 - 2) Research is an iterative process
 - a) 1 & 2 are wrong
 - b) 1 & 2 are correct
 - c) 1 correct 2 wrong
 - d) 2 correct 1 wrong

Seat
No.

**M.A. (Tabla) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Baaj and Gharana (MA21306)/ (MA2221307)**

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) बाजाचे तात्पर्य काय असते?
अ) वादयाची सजावट शैली ब) वादयाची वादन शैली
क) वादयाची बनविण्याची शैली ड) 'अ' आणि 'क' दोन्ही
- 2) घराण्याचा शाब्दिक अर्थ खालीलपैकी कोणत्या विषयाशी संबंधित आहे.
अ) वंश परंपरा ब) परिवार
क) संप्रदाय ड) हे सर्व
- 3) गुदई महाराज या नावाने ---- यांना ओळखले जाते
अ) पं. सामता प्रसाद ब) पं. अंनंदो चटर्जी
क) पं. किशन महाराज ड) पं. शंकर घोष
- 4) उ. अमिर हुसेन खाँ हे ---- घराण्याचे तबला वादक आहेत.
अ) अजराडा ब) बनारस
क) फरूखाबाद ड) दिल्ली
- 5) दिल्ली घराणे प्रामुख्याने ओळखले जाते.
अ) पेशकार ब) कायदे
क) परन ड) स्तुती परन
- 6) बनारस घराण्यातील एकल वादन कशापासून सुरु होते.
अ) कायदा ब) पेशकार
क) उठान ड) परन
- 7) खालीलपैकी कोणाला दिल्ली घराण्याचे प्रवर्तक मानले जाते?
अ) मोदू खाँ ब) उस्ताद सिद्धार खाँ
क) विलायत अली खाँ ड) कल्लू खाँ
- 8) अजराडा घराण्याचे वैशिष्ट्य खालीलपैकी कोणते प्रतिबिंबित करते.
अ) आड लय चा प्रयोग ब) एकल वादन
क) दिल्ली घराण्यासारखे ड) हे सर्व
- 9) दिल्ली घराण्याची एक वेगळी ओळख आहे.
अ) सितार वादन ब) तबला वादन
क) सारंगी वादन ड) पखवाज वादन

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
उस्ताद अल्लारखाँ यांचे तबला वादनातील योगदान लिहा.
किंवा
घराणे म्हणजे काय? बंद बाजातील घराणी व वादन वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5** तिनताल या तालात फरूखाबाद घराण्याचा पेशकार, पाच पल्ले, तिहाई लिपीबद्ध करा. **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Baaj and Gharana (MA21306)/ (MA2221307)**

Day & Date: Tuesday, 09-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) What is the meaning of 'Baaj'?
a) Decorative style of instrument b) Playing style of instrument
c) Making style of instrument d) A & C Both
- 2) The literal meaning of Gharana is related to which of following subjects.
a) Traditions b) Family
c) Sampraday d) All of these above
- 3) He is known as 'Gudai Maharaj'.
a) Pt. Samata Prasad b) Pt. Anindo Chaterjee
c) Pt. Kishan Maharaj d) Pt. Shankar Ghosh
- 4) Ustad. Amir Hussain Kha is the table player of _____ Gharana.
a) Ajarada b) Banaras
c) Farukhabad d) Delhi
- 5) Delhi gharana is known as for _____.
a) Peshkar b) Kayada
c) Paran d) Stuti paran
- 6) In Banaras Gharana the solo begins with _____.
a) Kayada b) Peshkar
c) Uthan d) Paran
- 7) Which of the following considered as the founder of Delhi Gharana.
a) Modu kha b) Ustad. Sidharth kha
c) Vilayat Ali kha d) Kallu Kha
- 8) Which of the following reflects the characteristics of Ajrada Gharana.
a) use of Aad Laya b) solo
c) same as Delhi Gharana d) all of the above
- 9) Delhi Gharana is known for _____.
a) Sitar Vadan b) Tabala Vadan
c) Sarangi Vadan d) Pakhawaj Vadan
- 10) Which of the following is known as the Branch of farukhabad Garana.
a) Delhi Gharana b) Firoja bad Gharana
c) Lacknow Gharana d) Mirazapur Gharana
- 11) In Bhatkhande taal-lipi method what is the symbol for sum
a) + b) ∪
c) 0 d) ×

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- अ) भातखण्डे ताललीपी पद्धती आणि पलूस्कर ताललीपी पद्धती यातील साम्य व भेद स्पष्ट करा.
- ब) कर्नाटक ताल पद्धतीतील सप्तसुलादि ताल तसेच, पंचजातिभेद यांविषयी सखोल माहिती द्या.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- कर्नाटक संगीत तथा ताललिपी पद्धती तसेच हिंदुस्थानी संगीत तथा ताललीपी पद्धती आणि वर्तमान काळात त्यांचे महत्व याविषयी विस्तृत विवेचन करा.

- 9) एका मात्रेत सव्वापट म्हणजे ----- लयकारी.
 अ) आड ब) कुआड
 क) बिआड ड) चतुरश्र
- 10) धात्रकधातिधा घिनतिनाकिना बोल ----- जाति मध्ये येतात.
 अ) तिस्त्र ब) चतुरश्र
 क) खंड ड) मिश्र
- 11) ----- मात्रा सोडून तिनतालाची बिआड लय लिहील्यास ती एकदाच लिहून समेला येईल.
 अ) $4^{2/7}$ ब) $4^{1/3}$
 क) $3^{1/5}$ ड) $6^{6/7}$
- 12) 'धागेनाधिटधिट' बोल या जाति मध्ये येतात.
 अ) तिस्त्र ब) चतुरश्र
 क) खंड ड) मिश्र
- 13) दोन मात्रेत साडेतीन मात्रा म्हणजे ----- लयकारी.
 अ) मिश्र ब) खंड
 क) तिस्त्र ड) संकिर्ण
- 14) भातखंडे ताललिपीमध्ये एका मात्रेत चार अक्षरे आली असता ---- ने दर्शवितात.
 अ) 0000 ब) \square
 क) \sim ड) XXXX
- 15) 4 मध्ये 5 मात्रा म्हणजे ----- लयकारी होईल.
 अ) आड ब) कुआड
 क) बिआड ड) चतुरश्र
- 16) 'धागेनाधागधिन' बोल या जाति मध्ये येतात.
 अ) तिस्त्र ब) चतुरश्र
 क) खंड ड) मिश्र

प्र.2 लिपीबद्ध करा. (कोणतेही चार)

- अ) ताल पंचमसवारी – कायदा
 ब) ताल त्रिताल – मिश्र जाति रेला
 क) ताल त्रिताल – खंड जाति कायदा
 ड) ताल पंचमसवारी – दुगुन व तिगुन
 इ) ताल त्रिताल –आमद
 ई) ताल त्रिताल – गेंदउछाल गत

- प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन) 16**
- अ) ताल जयतालामध्ये एक साधा चक्रदार भातखंडे व पलुस्कर पद्धतीनुसार लिपीबद्ध करा.
- ब) ताल त्रितालामध्ये लखनौ व फर्रुखाबाद घराण्याची एक गत पलुस्कर ताललिपीमध्ये लिपीबद्ध करा.
- क) तिलवाडा तालाची तिप्पट भातखंडे व पलुस्कर ताललिपीमध्ये लिपीमध्ये एका आवर्तनामध्ये लिपीबद्ध करा.
- ड) दिपचंदी तालाची तिप्पट एका आवर्तनामध्ये भातखंडे व पलुस्कर ताललिपीमध्ये लिपीमध्ये एका आवर्तनामध्ये लिपीबद्ध करा.
- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणतेही एक) (विकल्पासह) 16**
- फरद, मुखडा, मोहरा, उठान यातील प्रत्येकी एक उदाहरण लिपीबद्ध करा.
- किंवा**
- खंड, मिश्र व संकिर्ण जातिची माहिती उदाहरणासह लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
- आड, कुआड व बियाड या लयकारीची माहिती उदाहरणासह स्पष्ट करा.

- 10) या घराण्याने लव चॉट व शाई यांना समान महत्व दिले.
 अ) लखनौ ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) फर्रुखाबाद
- 11) या घराण्याने खाली वेगळ्याप्रकारे सिद्ध केली.
 अ) पंजाब ब) लखनौ
 क) अजराडा ड) फर्रुखाबाद
- 12) पं. सुशीलकुमार जैन या घराण्यातील तबला वादक आहेत.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) फर्रुखाबाद
- 13) उस्ताद फकिरबक्श — या घराण्याचे वादक आहेत.
 अ) लखनौ ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) पंजाब
- 14) पं. सुधीरकुमार सक्सेना या घराण्याचे तबला वादक आहेत.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 15) खंड जातिमधील पेशकार या घराण्यात वाजवला जातो.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 16) थापीया बाज म्हणून हे घराणे ओळखले जाते.
 अ) लखनौ ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) पंजाब

प्र.2 चरित्र लिहा (कोणतेही चार)

16

- अ) उस्ताद नत्थू खॉ
 ब) दत्तोपंत मंगळवेढे
 क) उ. अहमदजान थिरकवाँ
 ड) उ. कादिर बक्श
 इ) भवानी शंकर
 ई) पं. व्ही. डी. पलुस्कर

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

16

- अ) आदर्श तबला वादक/पखावजवादक कसा असावा यावर तुमचे विचार लिहा.
 ब) कलाकाराची समाजामध्ये असलेली भूमिका स्पष्ट करा.
 क) वर्तमान काळात तबला किंवा पखावज वाद्याचे स्थान, महत्व व उपयोगिता स्पष्ट करा.
 ड) रियाजातील विविध पध्दती स्पष्ट करा.

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) 16**
- अ) संगीताचा मानवी जीवनावर होणारा परिणाम यावर चर्चा करा.
ब) विधीवर स्वतंत्र तबला/पखावज वादन यावर विस्तृत चर्चा करा.
- प्र.5 भातखंडे ताललिपी पद्धती व पलुस्कर ताललिपी पद्धती यातील गुणदोषावर चर्चा करा. 16**

- 10) तराणा काही प्रमाणात ---- तालात ही गायला जातो.
 अ) रूद्र ब) धमार
 क) तेवरा ड) एकताल
- 11) स्वतंत्रवादानामध्ये ---- वादकास प्रथम प्राधान्य असते.
 अ) नगमा ब) तानपुरा
 क) तबला ड) हार्मोनियम
- 12) 'कजरी' गीतप्रकार ---- तालात वाजवला जातो.
 अ) मत्त ब) रूद्र
 क) आडाचौताल ड) दादरा
- 13) खालीलपैकी कोणते वाद्य 'भजन' या गीतप्रकाराच्या साथीसाठी वाजवले जात नाही.
 अ) मंजिरा ब) टाळ
 क) चंग ड) एकतारी
- 14) ---- या गीतप्रकाराच्या शेवटी तीहाइ नंतर मुळ लयीत एक आवर्तन गाउन शेवट केला जातो.
 अ) कजरी ब) टप्पा
 क) चैती ड) तुमरी
- 15) ज्या गीत प्रकारात स्थायी, अंतरा, आलाप, तान, बोलतान अशा मार्गाने सादरीकरण केले जाते तो गीतप्रकार म्हणजे ----.
 अ) गझल ब) नाट्यगीत
 क) छोटा ख्याल ड) होरी
- 16) तंतुवाद्यांमध्ये साथसंगत करत असताना ---- करणे तबला वादकाचे कौशल्य मानले जाते.
 अ) पोषक ठेका ब) वादन क्षमता
 क) तिहायीचे अनुकरण ड) वरील सर्व

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) पोषक साथसंगत.
 ब) तंतुवाद्यातील गत व झाला यांना केली जाणारी साथसंगत.
 क) गझल ची साथसंगत.
 ड) नाट्यगीताची साथसंगत.
 इ) स्वतंत्र वादनातील द्रुत लयीत वाजणारे प्रकार.
 ई) स्वतंत्र वादनातील प्रस्तुती क्रम.

प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) उपशास्त्रीय गायनाची साथसंगत यावर सविस्तर चर्चा करा.
 ब) नृत्याची साथसंगत यावर सविस्तर चर्चा करा.
 क) स्वतंत्र वादनातील विलंबित व मध्य लयीतील वादन स्पष्ट करा.
 ड) द्रुत (छोटया ख्यालची साथसंगत) याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.4 सविस्तर उत्तरे लिहा. (2 पैकी 1)

16

अ) तंतु वाद्यांची साथसंगत यावर सविस्तर चर्चा करा.

ब) स्वतंत्रवादन व साथसंगत यांमधील साम्य, फरक, वादनवैशिष्ट्ये यांविषयी सविस्तर माहिती द्या.

प्र.5 सविस्तर उत्तर करा.

16

ब्रिटीश काळातील साथसंगत तसेच प्राचीन ते आधुनिक काळांमध्ये विद्वान कलावंतांनी साथसंगत व वादनामध्ये दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

- 11) _____ has the first priority in solo.
a) Nagma
b) Taanpura
c) Tabla
d) Harmonium
- 12) 'Kajri' song type is sung in _____ taal.
a) Matt
b) Rudra
c) Aadachautal
d) Dadra
- 13) Who among the following instrument is not played for accompany to song type Bhajan?
a) Manjira
b) Tala
c) Chang
d) Ektaari
- 14) At the end of _____ song type, after the tihai, one avartan is sung in the original laya.
a) Kajari
b) Tappa
c) Chaiti
d) Thumri
- 15) _____ is a song type in which the song is performed in the form of sthayi, antara, alaap, taan and boltan.
a) Gazal
b) Nattyagit
c) Chota khyal
d) Hori
- 16) A tabla player's skill is considered by performing _____ while accompanying the string instrument.
a) Useful Theka
b) Playing Ability
c) Simulation of Tihaai
d) All of these

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) 16

- a) Useful / Important Accompaniment.
b) Accompaniment of gat and zala in string instruments.
c) Accompaniment of Gazal.
d) Accompaniment of Nattyageet.
e) Forms played with fast laya in the solo.
f) Sequence of presentation in solo.

Q.3 Write short answers. (Any Two) 16

- a) Discuss in detail the accompaniment light Vocal singing.
b) Discuss the accompaniment of Dance in detail.
c) Explain the Vilambit and Madhya laya in solo.
d) Write detailed information about Accompaniment with Chota khayal.

Q.4 Write detailed answers. (Any One) 16

- a) Discuss in detail the accompaniment of stringed instruments.
b) Give detailed information about the similarities and differences, instrumental features between solo and accompaniment.

Q.5 Describe in detail. 16

- a) Information of accompaniment with British period accompaniment as well as Ancient period.

- 9) 'परन' ही ---- रचना आहे.
 अ) पूर्वसंकल्पित
 ब) पखावज
 क) तबला
 ड) विस्तारक्षम
- 10) फरमाईशी चक्रदारामध्ये एकूण ---- 'धा' असतात.
 अ) 14
 ब) 27
 क) 3
 ड) 9
- 11) खालीलपैकी कोणता 'गती' चा प्रकार नाही?
 अ) नौहक्का
 ब) तिहाई गत
 क) सीधी गत
 ड) मंझधार
- 12) खालीलपैकी कोणती लयकारी पं. पलुस्कर ताललिपीत लिहिता येत नाही?
 अ) कुआड
 ब) आड
 क) बिआड
 ड) वक्र
- 13) फरमाईशी चक्रदारामध्ये दुसऱ्या आवर्तनातील ---- 'धा' समेवर येतो.
 अ) दुसरा
 ब) चौथा
 क) नववा
 ड) पाचवा
- 14) पं. पलुस्कर ताललिपीमध्ये '०' या चिन्हाचे दुगुनीत कोणत्या चिन्हात रूपांतर होते?
 अ) ००
 ब) ~
 क) U
 ड) चिन्ह नाही
- 15) खालीलपैकी कोणता अविस्तारक्षम रचनाप्रकार आहे?
 अ) तिहाई
 ब) रेला
 क) कायदा
 ड) रौ
- 16) लिहिण्याकरता सुलभ ताललिपी पध्दती कोणती?
 अ) पं. पलुस्कर
 ब) दोन्ही
 क) पं. भातखंडे
 ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) पं. पलुस्कर ताललिपी-गुण
 ब) पं. भातखंडे ताललिपी-दोष
 क) कोणत्याही तालात- एक फरमाईशी चक्रदार (पं. भातखंडे)
 ड) कोणत्याही तालात- एक तुकडा (पं. पलुस्कर ताललिपी)
 इ) मुखडा व मोहरा
 ई) फरमाईशी चक्रदार व कमाली चक्रदार

- प्र.3** खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **16**
- अ) पं. पलुस्कर ताललिपी माहिती व दोष लिहा.
 ब) ताल-पंजाबी (तिगुन व चौगुन) – पं. पलुस्कर लिपी
 क) तबलावादनामध्ये ताललिपींचे महत्व विशद करा.
 ड) कोणत्याही दोन पूर्वसंकल्पित रचना – पं. पलुस्कर लिपी
 इ) अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका तालात खंड जाती कायदा (3 पलटे व तिहाई) लिपीबध्द करा.
 ई) फरूखाबाद पेशकार-3 पलटे व तिहाई माहितीसहीत लिहा.
- प्र.4** खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **16**
- पं. भातखंडे व पं. पलुस्कर ताललिपीचे सोदाहरण विस्तृत अध्ययन करा.
 किंवा
 'झुमरा' तालाची एकगुन, दुगुन, तिगुन व चौगुन (पं. पलुस्कर ताललिपीमध्ये) लिहा.
- प्र.5** कोणत्याही घराण्यांच्या चार पारंपारिक बंदीशी लिपीबध्द करा. (घराणे व विद्वानांच्या नावासहीत) **16**

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Notation System of Compositions in Tabla / Pakhavaj (MA21203)**

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) Which of the following matra can not be written in pt. Paluskar Lipi?
 - a) 1
 - b) $\frac{1}{2}$
 - c) $\frac{1}{3}$
 - d) None of these
- 2) For indicating 'Tali' in pt. Bhatkhande lipi, the serial number of _____ is given.
 - a) Syllable
 - b) Matra
 - c) Khand
 - d) Tali
- 3) 'दीगदीनागिन' syllable played in _____ Jati.
 - a) Barabar
 - b) Aad
 - c) Tistra
 - d) Khand
- 4) In which lipi, the sign 'l' comes at the end of every khand.
 - a) Pt- Paluskar
 - b) Pt. Bhatkhande
 - c) In Both
 - d) None of these
- 5) The total time period (matra) of bol in pt. Paluskar lipi will be _____.
 - a) 2 Matras
 - b) 3 Matras
 - c) 1 Matra
 - d) $\frac{1}{2}$ Matras
- 6) Which is the Notation system from following?
 - a) Pt. Bhatkhande
 - b) Pt. Ravindra sangeet
 - c) Pt. Gunidas
 - d) None of these
- 7) '˘' sign indicates _____ matra.
 - a) $\frac{1}{2}$
 - b) $\frac{1}{3}$
 - c) $\frac{1}{4}$
 - d) Tigun
- 8) Which form can not be without Tihai?
 - a) Gat
 - b) Tukda
 - c) Mohara
 - d) Laggi
- 9) 'Paran' is _____ form.
 - a) Pro-composed
 - b) Pakhawaj
 - c) Tabla
 - d) Expandable
- 10) In Farmaishi Chakradhar, the total 'धा' 'Dha' are _____.
 - a) 14
 - b) 27
 - c) 3
 - d) 9

- 10) 'नगारा' हे ---- वाद्य आहे.
 अ) अवनद्ध ब) तंतु
 क) सुषीर ड) घन
- 11) भारतीय संगीत वाद्य या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) डॉ. लालमणि मिश्र ब) पं. अरविंद मुळगांवकर
 क) डॉ. आबान मिस्त्री ड) योगमाया शुक्ल
- 12) 'पाणविक' म्हणजे ---- वाद्य वादन करणारे कलावंत?
 अ) त्रिपुष्कर ब) दर्दर
 क) पटह ड) पणव
- 13) 'ढोलकी' हे ---- वाद्य आहे.
 अ) सुषीर ब) अवनद्ध
 क) घन ड) तंतू
- 14) 'मृदंगाची लांबी' पखावजाच्या तुलनेत ---- असते.
 अ) कमी ब) जास्त
 क) सारखीच ड) यापैकी नाही
- 15) पं. आनिंदो चटर्जी हे ---- वादक आहेत.
 अ) पखवाज ब) सतार
 क) सरोद ड) तबला
- 16) पखवाज हे वाद्य ---- पासून बनवले जाते.
 अ) लोखंड ब) दगड
 क) लाकूड ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) अर्धगोपुच्छाकृति, अर्धहरितकी, पुर्ण गोलाकार व चक्राकृती वाद्यांची माहिती द्या.
 (उदाहरणासह)
- ब) लोकसंगीतामध्ये आणि सुगम संगीतामध्ये अवनद्ध वाद्य व त्यांची उपयुक्तता स्पष्ट करा.
- क) मृदंग (मृद+अंग) व पखावज याविषयी माहिती लिहा.
- ड) 'अवनद्ध' शब्द उत्पत्ती विषयी माहिती लिहा.
- इ) 'तबला' शब्द उत्पत्ती याविषयी माहिती द्या.
- ई) तबल्याच्या किंवा इतर अवनद्ध वाद्यांच्या उत्पत्ती संदर्भात काही विद्वानाचे विचार व मत स्पष्ट करा.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी दोन)

16

- अ) रज्जुहीन वाद्य, रज्जुयुक्त वाद्य, ध्वनीपरिवर्तनीय ध्वनीअपरिवर्तनीय वाद्य, धातुयुक्त, गठठेयुक्त अवनद्ध वाद्य याविषयी सखोल माहिती द्या.
- ब) वाद्यांच्या विविध आकृती विषयी माहिती द्या.
- क) ढोलक वादक खबबे हुसैन खाँ यांचे तबला किंवा इतर अवनद्ध वाद्यांबाबतीत व त्याच्या उगमाबाबतीत विचार स्पष्ट करा.
- ड) प्राचीन 8 शिलालेख, ज्यामध्ये वाद्यांच्या उत्पत्ती संदर्भात माहिती आहे, त्यांचे स्थान व त्या शिलालेखविषयी माहिती द्या.

- प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. (2 पैकी 1) 16
- अ) प्राचीन अवगत किंवा उन्नत अवनद्ध वाद्यांविषयी माहिती दया.
- ब) आधुनिक उन्नत, प्रगत अवनद्ध वाद्यांविषयी माहिती दया.
- प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न. 16
- अवनद्ध वाद्यांचा उगम, उत्तपत्ती, विकास व पार्श्वभुमी इ. विषयी सखोल माहिती दया.

- 11) Who is the writer of 'Bharatiya Sangeet Vadya'?
- a) Dr. Laalmani Mishra b) Pt. Arvind Mulgavkar
c) Dr. Aaban Mistri d) Dr. Yogmaya Shukla
- 12) 'Paanvik' means the Artist who plays _____ instrument.
- a) Tripushkar b) Dardar
c) Patah d) Panav
- 13) 'Dholki' is _____ Instrument.
- a) Sushir b) Avanaddha
c) Ghan d) String
- 14) Length of Mridanga compared to pakhawaj is _____.
- a) Short b) More
c) Same d) None of the above
- 15) Pt. Anindo Chatarji is _____ player.
- a) Pakhawaj b) Satar
c) Sarod d) Tabla
- 16) 'Pakhawaj' is made from _____.
- a) Iron b) Stone
c) Wood d) None of the above

Q.2 Answer short answers. (Any 4 out of 6)**16**

- a) Ardhgopuchhakriti, ArdhaHaritaki, Purna Golakar, Chakrakriti Instruments. Give the details of this all Instruments with examples.
- b) Give the Details of percussion Instruments which used in folk music and Light music.
- c) Give the Details about Mridanga (Mrid+Ang) and Pankhawaj.
- d) Give the Information about 'Avanaddha' word produced.
- e) Give the Information about 'Tabla' word produced,
- f) Give the Detail's & information about thinking of thinkers or legends about Tabla History or History of other percussion Instruments.

Q.3 Answer in details. (Any 2 out of 4)**16**

- a) Give the Detail Information about Rajjuyukt, Rajjuhin Vadya (Instruments) Dhwanipari vartaniy Vadya (instruments) Dhwani Aprarivartaniy, Dhatuyukta, Gattheyukt Avanaddha Vadya.
- b) Give the Details about 'Aakruti' of percussion Instruments.
- c) Give the Detail Information about thinking of famous Dholak player khabbe Hussain khan about Tabla or History of other percussion Instruments.
- d) Give the information about 8 sculptures/stone craft/inscription which mentioned the History of percussion Instruments.

Q.4 Answer in detail (Any 1 out of 2)**16**

- a) Give the Details of Ancient Advanced percussion Instruments in Depth.
- b) Give the Details of modern percussion Instruments in modern period in Depth.

Q.5 Answer in detail answer.**16**

Give the detail information about, History, Origin and Development of percussion Instruments.